

## Aké sú úlohy rodiča, kým pôjde dieťa do školy?

**Školská zrelosť:** Dosiahnutie takého stupňa vývoja, ktorý umožňuje dieťaťu úspešne si osvojiť školské vedomosti a zručnosti. V odbornej literatúre sa používajú rôzne termíny, napríklad školská zrelosť, pripravenosť na školu, školská spôsobilosť.

Vyšetrenie školskej zrelosti je dôležité, pretože pomáha zistiť, či je dieťa pripravené zvládnuť nároky školy – nielen po vedomostnej stránke, ale aj po emocionálnej, sociálnej a fyzickej. Nie je to „test“, ktorým dieťa musí prejsť, ale skôr **pomoc rodičom**, aby vedeli, či je vhodné nastúpiť do školy teraz, alebo či by dieťaťu prospel ešte jeden rok v MŠ.

### Čo sú známky školskej zrelosti?

Tieto oblasti sú podľa odborníkov pri posudzovaní školskej zrelosti dôležité:

- telesný (somatický) vývoj a zdravotný stav
- úroveň vyspelosti poznávacích (kognitívnych) funkcií
- úroveň práceschopnosti (pracovné predpoklady, návyky)
- úroveň zrelosti osobnosti (emocionálno-sociálnej)

### Telesná vyspelosť a zdravotný stav

Telesná vyspelosť, teda výška a váha nie je prvoradým ukazovateľom zrelosti, ale aj tak je potrebné brať ich do úvahy. Drobnejšia telesná konštitúcia môže, ale nemusí, spôsobovať ľahšiu unaviteľnosť, nižšiu odolnosť voči psychofyzickej záťaži. Môže byť tiež nevýhodou v kolektíve hlavne tam, kde je väčšina spolužiakov starších, prípadne fyzicky vyspelejších. Dôkladne zvažovaný začiatok dochádzky by mal byť u detí s výraznejšími rizikovými faktormi v priebehu gravidity, pôrodu alebo v popôrodnej fáze. Napríklad u predčasne narodených detí, s veľmi nízkou pôrodnou hmotnosťou, s následnými problémami vo vývoji motoriky a reči. U týchto detí sa tiež častejšie prejavuje porucha aktivity a pozornosti, aj prípadné poruchy učenia. Komplikáciou sú tiež časté ochorenia, pretože dieťaťu berú možnosť plynulej adaptácie na zmenu prostredia, sťažujú nadväzovanie nových vzťahov, kamarátstiev. Choroba prináša únavu, nepohodu. Ak je dieťa často neprítomné v škole, chýba mu výklad učiteľa, učivo si neprecvičuje s ostatnými a podobne.

#### Aktivity vhodné na stimuláciu hrubej motoriky:

- ✚ Posadenie sa z ľahu na chrbte do sedu a späť;
- ✚ Obrátenie sa z ľahu na chrbte na brucho a späť;
- ✚ Uchopenie a zodvihnutie lopty oboma chodidlami v sede;
- ✚ Spojenie chodidiel v sede - vytvoriť z nich "okienko";
- ✚ Drep s rovným chrbtom;
- ✚ Chytenie väčšej lopty oboma rukami na vzdialenosť 3 - 4 m;
- ✚ Odrážanie lopty od zeme, jej chytenie;
- ✚ Státie na jednej nohe a upaženie, poskoky na jednej nohe.

#### Aktivity vhodné na stimuláciu jemnej motoriky a grafomotoriky:

Pred každým cvičením kresebného prejavu necháme dieťa uvoľniť ruku. Vo vzduchu si rukou skúša pohyb, ktorý potom bude kresliť, napr. pred „klbkami krúži“.

- ✚ Trénujeme zapínanie a rozopínanie gombíkov, zaväzovanie šnúrok, zapínanie zipsu.
- ✚ navliekanie korálok, gombíkov, namotávanie vlny, detské hry typu mozaiky, modelovanie z plastelíny alebo drôtu, kreslenie prstom do piesku, obliekanie bábik.
- ✚ Strihanie: vystrihovanie zložitejších obrazcov (predkreslený domček, kvet, strom, auto), predkreslených geometrických obrazcov, strihanie podľa nakreslených čiar.
- ✚ Vytrhávanie a skladanie papiera, krčenie papiera a vyrábanie guľôčok..
- ✚ Lepenie - nalepiť na ďalší list papiera obrázok, ťahanie s uchopením šnúry, látky.

- ✚ Klásť drobné predmety na určité miesto; uchopovanie drobností a ich vkladanie
- ✚ Stavanie z malých kociek a skladačiek, puzzle, lego a iné stavebnice; práca s náradím– šraubovanie matiek, zatĺkanie, šraubovanie vrchnákov na fľaše;
- ✚ Podľa možnosti upevníme väčší kus papiera (môže byť i baliaci) na stenu alebo dvere a necháme dieťa uvoľnenou rukou čmárať po celej ploche (pohyb lopty, ktorá sa gúľa sem a tam). Najlepšia na písanie je krieda, hrubá tuha, neskôr voskovka, pastelka.
- ✚ Odstrihovanie rohov z papiera - možno použiť i staré noviny. Dieťa odstrihuje jednotlivé rohy tak dlho, až papier rozstrihá na malé kúsky (papierový sneh).
- ✚ Cvičenie priamych čiar písaných rôznym smerom bez pohybu papiera (postojačky) – na voľný list papiera nakreslíme niekoľko rôznofarebných bodov, dieťa ich potom priamymi čiarami spája.
- ✚ Cvičenie priamych čiar písaných rovným smerom. Predkreslíme dvojice rôznofarebných bodov tak, aby ich dieťa spájalo vodorovne, smerom zľava doprava (jazda auta, dosky).
- ✚ Cvičenie kresby dolného oblúka (let vtáka, hojdačka). Dieťa kreslí vždy zľava doprava na veľký papier.
- ✚ Cvičenie kresby horného oblúka opäť zľava doprava (hory a údolia, poskoky žaby).
- ✚ Dieťa vystrihne jednotlivé predkreslené geometrické obrazce: štvorec, trojuholník, kruh. Pokúsi sa z nich za pomoci rodiča nalepiť na ďalší list papiera obrázok - domček, vláčik, kvet.
- ✚ Kreslenie vlnoviek zľava doprava na veľký papier (vlny na mori na potôčiku)
- ✚ Šikmá čiara zhora dolu - opäť použijeme veľký list papiera a mäkkú ceruzku
- ✚ Kreslenie slučiek. Líniu slučky možno viesť v smere horného alebo dolného oblúka, vľavo-pravom, aj pravo- ľavom smere, môžu byť široké, užšie, väčšie, menšie. Slučky nám pripomínajú dym z komína, pohyb rukou ako pri zašivaní a podobne

## Poznávacie (kognitívne) funkcie

Sem patrí vizuomotorika, grafomotorika, reč, sluchovné vnímanie, zrakované vnímanie, vnímanie priestoru, vnímanie času, základné matematické predstavy.

Motorické schopnosti sa prelínajú každým dňom v živote dieťaťa. Je dôležité poskytovať mu dostatok príležitostí k prirodzenému pohybu, podporovať ho vo vekovo primeraných športových aktivitách.

Dieťa rozvíja motoriku už len tým, že sa učí obliekať, stolovať, zvládať základné hygienické zručnosti, tým, že pomáha v domácnosti, napríklad chystá na stôl, upratuje si hračky, chce s nami variť. Nemali by sme zbytočne namiesto dieťaťa robiť to, čo zvládne samo. Odháňať ho, keď nám chce pomáhať, keď chce robiť niečo spolu s nami,

Medzi hračkami by malo mať dieťa:

- stavebnice,
- skladačky,
- mozaiky,
- koráliky,
- šnúrky na prevliekanie,
- mikádo
- plastelínu,
- nožnice,
- farebné papiere na vystrihovanie a nalepovanie.

Dieťa je vhodné motivovať ku kresleniu, vymaľovaniu, dokresľovaniu, práci so štetcami, kriedami a pod.

## Reč

Deti s oneskoreným nedokonalým vývojom reči mávajú častejšie ťažkosti s čítaním a písaním. Vo väčšej miere sa u nich vyskytujú špecifické poruchy učenia ako je dyslexia, dysgrafia, dysortofrafia, dyskalkúlia.

Práve predškolské obdobie do šiestich až siedmich rokov je pre vývoj reči tým zásadným. V tomto čase by sme mali venovať náležitú pozornosť rozvoju aktívnej slovnej zásoby tým, že si na dieťa urobíme čas, hovoríme s ním, rozprávame mu, čítame rozprávky, spievame, učíme ho pesničky, básničky, riekanky, trpezlivo odpovedáme na jeho otázky. Dieťa nenechávame nadmerne vysedávať pred televíziou, pri tablete, mobile. V prípade zaostávania reči (slovná zásoba, výslovnosť) je vhodné navštíviť logopéda a poradiť sa.

### **Aktivity, hry a cvičenia na rozvoj reči:**

- ✚ **„Opakuj po mne“** - na rytmizovanie – vytlieskanie slabík zadávame najprv dieťaťu alebo malej skupine detí dvojslabičné slová, napr. ma – ma, de – ti, de – do, ru – ka, dre – vo, du – bák, ho – lub, far – ba, tu – nel, mes – to a iné. Rytmizovanie dvojslabičných slov spestríme postupne tak, že dieťaťu/deťom pomedzi dvojslabičné slová povieme aj jednoslabičné slovo ako „chyták“ na zistenie, či ho dieťa/deti správne vytlieskajú a nedajú sa pomýliť, napr. la – no, lam – pa, ťa – va, ry – ba, rak a hneď pokračujeme ďalej napr. pa – vúk, vie – tor, mrak, med – ved', so – va, strom a iné. Postupne deti rytmizujú aj trojslabičné slová, ktoré po nás aj slovne opakujú napr. pa – pa – gáj, pa – pu – ča, u – li – ca... a iné a neskôr aj štvorslabičné slová, napr. ru – ka – vi – ca, ve – ve – rič – ka, ka – ma – rát – ka, ču – čo – ried – ka a iné.
- ✚ **„Vymenujte zvieratá a živočíchy“** - deti vymýšľajú slová – názvy zvierat a živočíchov (bez ohľadu na druh zvierat a živočíchov) a samy určia, na ktorú hlásku sa pomenovanie zvierat'a začína, napr. pes – „p“, opica – „o“, korytnačka – „k“, ovca – „o“, sliepka – „s“, hus – „h“, motýľ – „m“, žirafa – „ž“, zebra – „z“, had – „h“, žaba – „ž“, kačka – „k“, veverička – „v“, zajac – „z“, slimák – „s“ a iné. Hru spestríme tak, že deti po vyslovení slova – názvu zvierat'a porozprávajú veľmi stručne nejaké informácie, ktoré majú o danom zvierati alebo živočíchovi, príp. aj aký zvuk zviera vydáva, alebo napodobnia ako sa pohybuje, napr. „pes má štyri nohy a chvost, breše hav-hav, rád skáče, behá, stráži dom“; „opica skáče po stromoch, má rada banány“. Podobne môžeme vymýšľať slová aj ďalších kategórii (ovocie, zelenina a pod.).
- ✚ **„Vymýšľame vety“** - úlohou dieťaťu/detí je vymyslieť podľa zadaných slov nejakú vetu. Deťom vysvetlíme, že sa zahráme hru na vymýšľanie viet a uvedieme príklad samotného vymýšľania. Napr. zo slov „vtáčik“ a „spievať“ môžeme vymyslieť vetu: „Vtáčik spieva.“ Postupne pomaly zadávame dvojice slov (pomôcť si môžeme aj s využitím obrázkového materiálu) najprv podstatné meno a sloveso, napr. „chlapec“, „kresliť“ a deti doplnia: „Chlapec kreslí“. Postupne hru znáročníme tak, že deťom zadávame podstatné meno, prídavné meno a sloveso, napr. „dobrá“, „mama“, „variť“ a deti utvoria vetu: „Dobrá mama varí“.

## Sluchové vnímanie

Vplyvom oslabeného sluchového vnímania môžu po začatí školy nastať problémy s čítaním, písaním, zapamätávaním si.

### **Aktivity vhodné na stimuláciu sluchového vnímania:**

- ✚ Dieťa učíme počúvať čítané rozprávky, rozprávané príbehy, pesničky, vypočítavanky, riekanky spojené s pohybom.
- ✚ Poznávanie predmetov podľa zvuku (štrngotanie kľúčov, listovanie v knihe, klopkanie na dvere alebo na stôl, štrngotanie lyžičkou v pohári, štrngotanie drobnými korálikmi v pohári, prelievanie vody z jedného pohára do druhého, krčenie papiera, zvonenie malým zvončekom a pod.).
- ✚ Poznávanie zvukov prostredníctvom digitálnych technológií (deťom pustíme cez internet napr. zvuky prírodného charakteru – cval a dupot koňa, šum stromov vo vetre, zurčanie vody v potôčiku

alebo hukot vody v rieke, bzukot včely, ďalej rôzne zvuky technického charakteru – zvuky rôznych dopravných prostriedkov – lietadla, pohybujúceho sa auta, autobusu, vlaku, príp. aj električky a iné),

- ✚ Poznávanie zvukov z prírody a prostredia – hlasy zvierat, zvuky v domácnosti
- ✚ Poznávanie piesní podľa melódie
- ✚ „Povedz, koľkokrát som zatlieskal/a“? - dieťa postavíme chrbtom k nám a zatlieskame napr. dvakrát a na otázku „povedz, koľkokrát som zatlieskal/zatlieskala?“ dieťa určí počet tlesknutí.
- ✚ Aktivity vhodné na stimuláciu sluchového rozlišovania zvukovo podobných slov. Dieťaťu hovoríme dvojice slov (napr. mačka – kačka, puk – tuk, kosa – rosa, tom – bom, Nina – Lina, mama - mama), dieťa má určiť, či ide o rovnaké slová alebo nie
- ✚ Aktivity vhodné na stimuláciu sluchovej pamäte - dieťaťu hovoríme rad slov (označujúcich bežné predmety, napr. stolička, kôň, dvere), dieťa si má slová zapamätať a zopakovať. Postupne pridáme ďalšie slovo.

## **Zrakové vnímanie**

Predškolač by už mal pomenovať bežné farby, je vhodné učiť ho rozlišovať aj odtiene. Po piatom roku by malo dieťa odlišovať nielen celok, ale aj rozlišovať časti a z častí zložiť celok.

### ***Aktivity vhodné na stimuláciu zrakového vnímania:***

- ✚ Hry ako je pexeso, mozaiky, domino, lotto, stavanie stavebníc podľa predlohy (napr. lego), tangram
- ✚ Triedenie drobných predmetov podľa určitého kritéria – farby, veľkosti, tvaru či materiálu,
- ✚ Vkladanie predmetov rôznych tvarov do zodpovedajúcich otvorov,
- ✚ Skladanie rozstrihaných obrázkov, tvarov, puzzle, skladanie podľa predlohy, dokresľovanie chýbajúcej časti obrázka
- ✚ Hra „Hľadáme, hľadáme....“ je zameraná na rozlišovanie predmetov v okolí - v miestnosti ukážete na všetky veci guľaté, drevené, červené a pod, na prechádzke vonku môžete hľadať oblečenie ľudí rovnakej farby, rovnaké stromy...,
- ✚ Hra „V čom sme rovnakí a v čom sa líšime“ - dieťa hľadá a popisuje nielen podobnosti ale aj rozdiely, odlišnosti; môže porovnávať dva obrázky a hľadať odlišnosti a podobnosti,
- ✚ Vyhľadávanie dvojíc rovnakých obrázkov. Použijeme rôzne druhy hry „Pexeso“. Začíname s vyhľadávaním 3-6 dvojíc, postupne pridávame. Použiť môžeme aj kartovú hru „Čierny Peter“,
- ✚ Spájanie rovnakých prvkov na obrázku čiarou. Deti spoja čiarou, napr. skupinu hrušiek, jabĺčok, geometrické tvary, prípadne písmenká,
- ✚ Škrtenie rozdielnych prvkov na obrázku. Deti škrtnú prvok, ktorý sa do obrázku nehodí – prvky používame najskôr v rade, potom „rozhádzané“ na obrázku. Napr. v skupine psov odlišíme mačku,
- ✚ Hľadanie rozdielov na zdanlivo rovnakých obrázkoch. Najprv jednoduchších, potom zložitejších. Vyhľadávanie, čo sa na obrázkoch zmenilo

## **Vnímanie priestoru**

Dieťa aktívne používa pojmy hore-dole, vpredu-vzadu, vpravo-vľavo. Chápe a používa predložkové väzby – na, do, v, pred, za, nad, pod, vedľa, medzi, hneď pred, hneď za, a tiež pojmy ako vysoko, nízko, ďaleko, blízko, prvý, stredný, posledný. Dieťa sa učí určiť polohu či smer tým, že mu ukazujeme a pomenúvame veci pri každodenných činnostiach, vonku, v knihe, na vlastnom tele, atď.

### ***Aktivity vhodné na stimuláciu priestorovej orientácie:***

- ✚ Hra „Povedz, kam som položil/a...“ dieťa určuje polohu vecí a predmetov v miestnosti. Najprv vyzveme dieťa, aby sa dobre poobzeralo po miestnosti. Potom sa porozprávame o tom, že všetky veci majú svoje miesto. Uvedieme niekoľko príkladov, napr. knihy sú na policičke, stoličky pri stolíkoch, tabuľa na stene, bábika v kočiari a iné. Potom vezmeme jednu hračku alebo vec, ktorú dieťa vyberie a následne ju kladieme na rôzne miesta. Hneď ako túto hračku alebo vec niekde položíme, pýtame sa „povedz, kam som položil/a, napr. kocku a dieťa nám prostredníctvom

predložiek miesta určia čo najpresnejšiu polohu, napr. na, vedľa, pod, nad, pri, hore, dole, medzi a iné.

- ✚ Variantom tejto hry je „Zatúlaná hračka alebo vec“ a úlohou dieťaťa je určiť umiestnenie predmetu v priestore vzhľadom na iný objekt. V príprave na hru, urobíme v izbe malé zmeny tak, že niektoré hračky a veci uložíme na neobvyklé miesto. Potom povieme deťom, že „niektoré hračky a veci sa nám v izbe zatúlali. Keď sa však dobre poobzeráme, tak ich nájdeme a upravíme ich na to miesto, kde väčšinou bývajú a kam patria. Keď dieťa zistí, ktorá hračka je na inom mieste, idú ju vrátiť na pôvodné miesto a svoju činnosť komentuje, napr. „Bábiku som dala do kočíka, knihu na poličku, vázu na stôl, stoličku som zasunula k stolu“ a iné
- ✚ Podobne zameraná je hra „Postav sa, kam ti povieme“ na rozvíjanie priestorovej orientácie, v ktorej zadávame dieťaťu inštrukcie typu: „Postav sa vedľa stola, pred tabuľu, za stoličku, do stredu izby, do kúta a iné.“ Alebo urobíme z kociek dvor (príp. ho ohraničíme nejakou šnúrou a pod.) a zadávame dieťaťu inštrukcie typu: „Mačku postav vedľa psíka, okolo sliepky usporiadaj do kruhu malé kuriatka, teraz daj psíka do budy, kohúta postav do kúta dvora“ a pod.
- ✚ Hra „Uhádni, čo je inakšie?“. Dieťaťu nakreslíme šesť jednoposchodových domov, pričom jeden z domov má určený počet okien a dverí. Sú to štyri okná (dve okná v prízemí a dve okná na poschodí) a jedny dvere uprostred. Ďalšie domy sú zobrazené tak, že chýba niektoré z okien, alebo dvere, úlohou dieťaťa je dokresliť obrázok, aby zodpovedal prvému, správne nakreslenému.

## **Vnímanie času**

Aby sme podporili orientáciu v čase u dieťaťa, vedíme ho, aby si uvedomovalo základné činnosti obvyklé pre určitú dobu (ráno, dopoludnia, napoludnie, popoludní, večer, víkend). Učíme ho všímať si zmeny v prírode, činnosti typické pre jednotlivé ročné obdobia. Rozprávame sa o tom, čo bude najskôr, neskôr, nakoniec, predtým, teraz, potom, nakoniec, čo bude dnes, zajtra, čo bolo včera. Učíme ho chápať nielen pojmy, ale vnímať aj časovú postupnosť a predvídať, čo sa deje. Určite má význam aj istý režim cez deň, v týždni, v roku.

### ***Aktivity vhodné na stimuláciu orientácie v čase:***

- ✚ Priradovanie činností obvyklých pre ráno, dopoludnie, popoludnie, obed, večer,
- ✚ Zoradovanie obrázkov podľa postupnosti deja, dieťa ukazuje, čo bolo skôr, neskôr/pozdejšie, naposledy
- ✚ Orientácia v dňoch v týždni. Musíme rozlišovať medzi mechanickým vymenovaním dňoch v týždni a predstavou o plynutí jednotlivých dní. Predstavu o týždni môže vytvárať priradovanie činností typických pre jednotlivé dni, napr. čo robíme v sobotu, v pondelok a pod.
- ✚ Priradovanie činností obvyklých pre ročné obdobia,
- ✚ Vytváranie pojmov dnes, včera, zajtra. Dieťa sa pýtame: „Čo si robil dnes? Čo budeš robiť zajtra? Aký deň si mal včera, čo si robil?“,
- ✚ Rozprávanie o prežitých udalostiach, zapojenie dieťaťa do plánovania a prípravy činnosti,
- ✚ Rozprávanie príbehov, rozprávok podľa časovej postupnosti, dieťaťu je vhodné pomôcť ilustráciami k jednotlivým časovým úsekom rozprávky,
- ✚ Pri sebaobsluže vedíme dieťa k pomenovaniu jednotlivých postupných krokov a k uvedomeniu si následného kroku („A čo urobíš teraz?“),
- ✚ Necháme dieťa pomáhať pri domácich prácach, podporujeme ho k uvedomeniu si ďalšieho kroku, k pomenovaniu postupu.

## **Základné matematické predstavy**

Deti začínajú:

- porovnávaním (malý-veľký, krátky-dlhý, málo-veľa, rovnako, viac, menej),
- pokračujú triedením podľa druhu (napríklad jedlo, oblečenie, ovocie, zelenina), podľa farby, podľa veľkosti, podľa tvaru.

Dieťa dokáže triediť podľa dvoch a viacerých kritérií, napríklad veľké červené kruhy, malé žlté gombíky. Vie, čo do skupiny nepatrí. Dieťa v predškolskom veku by malo chápať množstvo do 6, niektoré deti zvládajú aj vyšší počet. Rozvoju matematických hier pomáhajú hry ako domino, človeče.

### ***Aktivity vhodné na stimuláciu matematických schopností:***

- ✚ Dieťaťu dáme rad 10 farebných kociek. Podľa pokynov nám podáva prvú-poslednú, tretiu kocku alebo nám určuje, koľká je v rade, napr. červená, modrá kocka.
- ✚ Nakreslíme na papier niekoľko kruhov (napr. 5), do prvého vložíme 5 gombíkov, do ďalších vždy o jeden menej než bolo v predchádzajúcom. Dieťa má doplniť zostávajúcimi gombíkmi správny počet gombíkov v krúžku.
- ✚ Dáme dieťaťu 3 listy papiera, na jeden z nich položíme 4 gombíky. Dieťa má za úlohu na prvý papier položiť menej gombíkov (1-3), na druhý viac (5).
- ✚ Postavíme sa s dieťaťom vedľa seba, niekoľkokrát zatlieskame, dieťa má urobiť toľko krokov, koľkokrát sme zatlieskali.
- ✚ „Doplň vynechané číslo“. Úlohou dieťaťa je najprv vyratúvať (vymenovať) čísla od jedna do desať. Súčasne s rátaním môže dieťa/deti tlieškať alebo klopať dlaňou do stola. Ak zvládlo dieťa jednoduché rátanie, má za úlohu pri počítaní vynechať vopred dohovorenú číslovku a namiesto nej tlesknúť alebo urobiť nejaký iný pohyb.
- ✚ Porovnávanie množstva pomocou grafického znázornenia: Nakreslíme pod seba niekoľko koliesok (10), vedľa potom niekoľko štvorcov tak, aby dieťa jednotlivé dvojice mohlo spájať čiarami. Po spojení sa pýtame: „Ktorých obrázkov je viac?“ Pri nerovnom množstve geometrických obrazcov potom zostanú nadpočetné nepárne obrazce a dieťa si názorne uvedomuje pojem množstva.
- ✚ Na voľný list papiera nakreslíme kolieska, štvorce, trojuholníky. Jeden z nich vždy vyplníme určitým počtom bodiek napr. štvorec dvoma, koliesko troma, trojuholník štyrmi. Dieťa potom ostatné voľné obrázky doplní rovnakým počtom bodiek.
- ✚ Pokúšame sa navodiť základné početné operácie pomocou názoru. „Keď máš 2 kocky (dieťaťu kocky najprv skutočne dáme), koľko budeš mať kociek, keď ti jednu pridáme?“ (vezmeme?). Použijeme 10 kociek. Ak dieťa pomocou kociek pochopí podstatu sčítania a odčítania, skúšame to isté, ale bez kociek. Dieťa sa pokúša kocky si predstavovať.

## **Práceschopnosť (pracovné predpoklady, návyky)**

Práceschopnosť je podmienená hlavne vyzretosťou centrálnej nervovej sústavy, ale úzko súvisí aj so zrelosťou osobnosti, so sociálnymi zručnosťami, samostatnosťou, a aj s tým, ako sme dieťa doposiaľ vychovávali. Všeobecne je pre školskú prácu nevyhnutné, aby dieťa dokázalo sedieť potrebnú dobu v lavici, aby venovalo pozornosť učiteľovi, sledovalo jeho výklad, sústredilo sa na prácu, aby rešpektovalo autoritu (podriadilo sa a vyhovel požiadavkám učiteľa). Je veľmi užitočné viesť dieťa k rešpektovaniu určitých pravidiel, limitov, podporovať jeho samostatnosť (nerobiť za neho zbytočne veci, ktoré zvládne samo), dávať mu drobné povinnosti (upratovať hračky, oblečenie, pomáhať v domácnosti). Okrem pracovných listov a zošitov pre predškolákov je dôležité hrať sa spoločenské hry. Pri hre s pravidlami sa dieťa učí prijímať a rešpektovať určitú danosť, vyrovnávať sa s tým, že nie vždy sa darí, že nie vždy vyhrá, že je potrebné aj vytrvať, aj keď sa nedarí, že je potrebné spolupracovať s ostatnými, striedať sa v rade, brať ohľad, dohovárať sa a pod.

## **Emocionálna zrelosť**

To, či dieťa dokáže v škole dobre fungovať, závisí nielen na jeho dispozíciách, ale tiež na tom, ako sme schopní porozumieť jeho povahe, dôvodom jeho chovania, jeho potrebám a možnostiam, objaviť spôsoby vhodnej motivácie. Na vyzretosť osobnosti sú od začiatku dochádzky do školy kladené pomerne veľké nároky, a to ako v oblasti emocionálnej, tak aj sociálnej. Od dieťaťa sa očakáva dostatočná miera emocionálnej stability, veku primerané zvládanie emócií, sebaovládanie, taktiež odolnosť voči frustrácii (nezdaru, neúspechu, prekážkam). Niektoré dieťa je emocionálne vyrovnané, radostné, ju všetkému pristupuje so zvedavosťou, sebadôverou, bez strachu, úspech ho neodradí. Iné je ostýchavé, bojzlivé, úzkostné, ľahko sa rozplače, neúspech ho zraní, nedokáže sa s ním vyrovnáť, rezignuje, iné zase nevie ovládať sklamanie, zlosť, prejavuje sa agresívne.

## **Sociálna zrelosť**

Sociálna vyspelosť, určité sociálne zručnosti, adaptabilita, sú rovnako dôležité ako veku primeraná emocionálna zrelosť. K tomuto kritériu patrí napríklad to, že dieťa sa dokáže na potrebnú dobu odlúčiť od rodiny, byť v inom prostredí, s inými ľuďmi, rešpektovať cudziu autoritu. Dôležitá je tiež schopnosť začleniť sa do skupiny rovesníkov, vedieť s nimi komunikovať, rozumieť pravidlám spoločného spolužitia a rešpektovať ich, ale zároveň dať najavo svoje potreby, schopnosť pracovať s ostatnými, spolupracovať.

Aj my, rodičia, môžeme prispieť k tomu, aby boli deti sociálne zrelšie, a to tak, že:

- poskytneme dieťaťu dostatok príležitostí na stretávanie sa s inými deťmi,
- budeme podporovať kamarátske vzťahy (pohráme sa spolu, rozdelíme sa, niečo pre druhého urobíme),
- budeme prežívať radosť zo spoločnej činnosti (vyrobíme niekomu darček, pomôžeme mu).

Vedíme dieťa k tomu, aby sa na svet dokázalo pozrieť aj očami toho druhého, aby zistilo, že nie vždy musí byť všetko tak, ako si ono samo praje a predstavuje. Učíme ho základné pravidlá slušného správania – vedieť správne osloviť, pozdraviť, požiadať o niečo, poďakovať, nezasahovať nevhodne do rozhovoru. Učíme ho tiež, ako sa správať v rôznych situáciách – pri jedle, u lekára, v obchode, v kine, na návšteve, v reštaurácii a pod.

### *Ako sa prejavuje nezrelé dieťa*

- ťažko prispôsobuje vedeniu novej autority,
- nevydrží sa sústrediť,
- nedokáže ovládať spontánne impulzy k hraniu, rozprávaniu, pohybu,
- nezvláda tempo preberanej látky,
- stráca duševnú rovnováhu – býva nespokojné, napäté, úzkostné, nepokojné, ľahko sa rozplače,
- stráca motiváciu,
- nechce ísť do školy,
- nechce si robiť úlohy,
- môžu sa prejaviť i psychosomatické príznaky, ako napríklad tiky, bolesti hlavy, bolesti brucha, naťahuje ho, vracia, zle spí, ráno odmieta jesť...”

*Ako rodič prispieva k emocionálnej a sociálnej zrelosti dieťaťa*

To, ako dieťa obstojí mimo svojej rodiny, teda tam, kde mu nemôže pomáhať a ochraňovať ho mama alebo otec, záleží na tom, do akej miery má vyzretú dieťa autonómiu, ako je samostatné a či má rozvinutú sebadôveru, teda dôveru v to, čo vie, pozná, dôveru vo svoje schopnosti, ako dôveruje svetu.

Základy samostatnosti a sebadôvery sa budujú omnoho skôr, ako dieťa začne navštevovať školu.

Ide o kontinuálny proces od narodenia, v ktorom je dôležité

- mať dieťa rád (prejavovať mu vrelosť, empatiu, podporu),
- venovať mu pozornosť (zaujímať sa o neho, počúvať ho, zúčastňovať sa na tom, čo robí),
- prijímať ho (akceptovať a rešpektovať dieťa také, aké je),
- chápať jeho potreby,
- nechávať mu priestor
- a zároveň vymedzovať hranice

Čerpané z: [www.rodinka.sk](http://www.rodinka.sk)

CPPPaP Rožňava